

1917-ben szeptember 11-én jelent meg az első cikkem a *Sopronvármegye* napilapban ezzel a címmel: „Pár szó Sopron szépségeiről”. Tulajdonképpen diákkoromban is írogattam, mert apám, akkor még Darufalván orvos, tudósítója volt a *Soproni Naplónak*, de ezt a lehetőséget átengedte nekem. Ha tehát valaki a faluban felkötötte magát, nem maradt megíratlanul és mindannyiszor hozzátettem: „borzalmas tettének oka ismeretlen”. Nemkülönben, ha elloptak egy tyúkot, másnap megjelent a falrengető esemény híre, természetesen ezzel a befejezéssel: „a csendőrség megindította a nyomozást”. Sőt 1911-ben ugyanennek az újságnak egy-két Heine fordításomat is megküldtem, de a szerkesztő üzenete lesújtó volt: „versei nagyon gyengék, nem közölhetők”. Akkoriban ugyan próbáltam magam előtt a dolog horderejét azzal enyhíteni, hogy gyenge rokon értelmű a gyengéddel, nem is olyan leverő a bíráló, de ma életem legnagyobb jótevőjeképpen emlegetem az izenetet, amely megmentett a műkedvelő kísérletezéstől, no legalább ezen a téren.

Hogy mégis miért írtam meg a fenti cikket, nem is egyszer, mert több fogalmazást vettem papírra? Végre elkészült a gyöngybetűs tisztázat (akkor még alig volt egy-két írógép a városban), „borzalmas tettének oka ismeretlen”, tehetném hozzá. Öt évtized után arra kell gondolnom, hogy akkoriban tüdőbajom miatt megszakítva egyetemi tanulmányaimat hivatalnoki pályára kellett lépnem és állásomat egy-két nappal a cikk megjelenése után foglaltam el, lehet tehát, hogy afféle hatyúdal volt, Lohengrin búcsúja.

Szeptember 10-én a cikk készen állt, és vittem a *Sopronvármegyéhez*, amely demokratikus irányú volt. Mikor azonban a Szent György utcában a Lenck-átjáróban látom, hogy a szerkesztőség az első emeleten van, inamba szállt a bátorság és dohogva, hogy egy demokratikus lap nem a fölszínten, hanem első emeleten trónol, odább álltam. Jöttem-mentem a belvárosban, ama házak között, amelyekről a cikk szolgált hírvérésül; úgy tetszett, nem én termettem arra, hogy helyre zökkentsem Hamlet módjára a propagandát.

Ekkor jutott eszembe, hogy az evangélikus torony aljában lakik az egyik szerkesztő, Geleji Frigyes, akinek két fia is barátom, hát beállítottam. Az egyik fiú éppen itthon volt Pestről, szívesen üdvözölt, de mindjárt elkomorodott arccal újságolta, hogy közös barátunk hősi halálhíre aznap érkezett meg. Hanem én nem tudtam rá figyelni, észrevettem, hogy az apa magára kanyarintja híres malaclopóját és készíti híres bohémkalapját. Ha ez most elmegy hazulról! És így kevés ügyet vetve barátom szavára a szerkesztőhöz ódalogtam, és elmondtam jövetelem célját. Ő meg amúgy útra készen veszi a kézírást, olvassa, közben előszedi a ceruzáját, nagyokat húz vele soraim közé. Néztem félszemmél, egész figyelmekkel őt néztem és alig hallottam, amint barátom az elesett Kovácsi Barna utolsó napjait megindult hangon ecsetelni kezdi. Végre Geleji bácsi befejezte az olvasást és az aláhúzkodásokat, felállt: No, ezt mindjárt viszem a nyomdába, nagyon jó cikk. De hát a javítások? Persze a kiemelendőket alá kel-

¹ SMK.2012.172.3

lett volna húznod, azt végeztem el helyetted. Te persze ezt még nem tudod. Nemcsak azt nem tudtam, azt sem tudtam, fiú vagyok-e vagy lány. Meg fogok jelenni, meg fogok jelenni, másnap reggelig ezt ismételttem magamban...

Reggel anyám kezében látom a *Sopronvármegyét*. Rám pillant és csak ennyit mond: „küztünk”. Hát bizony, köztünk helyett küztünk állt, és ez az egyik mondatnak eléggé komikus hangot adott. Azóta is, öt évtizede üldöznek a sajtóhibák a hírlapi cikkeimben. Ott volt a másfél hasábos cikk, de a tövében mindjárt Kovácsi Barna barátom halálhíre is. Most, örömöm beteljesedésével tudtam csak magamat az őszinte bánatnak átadni.

A cikk megjelenése nem okozott éppen országos feltűnést, de városunk jobbjai közül többen megállítottak, mondván: gondolatai vannak. Akkoriban, 1917-ben, rossz háborús papírra nyomták az újságot, itt fekszik előttem a szakadozott, gyűrődött példány. A cikket – öt évtized távolából magamnak is szabad megítélnem: jó cikk volt. Akkor nem tudtam, most visszatekintve látom: életprogram. Sürgettem, hogy a soproniak megismerjék a város művészeti szépségeit. Friedrich Károly ma országosan ismert vezetéseinek egyengettem útját művészeti séták óhajlásával, amikor ez a derék városismertető még tán csak elemi iskolás volt, a magángyűjtemények szabad megtekinthetőségét javasoltam és a kisebb gyűjtemények bemutatását a múzeum külön kiállításainak keretében. Akkor, mikor pár nap múlva pályám messzire elkanyarodott múzeumtól, műemléktől, tán nem remélhettem, hogy később mégis egyet-mást mindebből sikerül megvalósítanom.

Ma hajlott koromban némi kis elégedettséggel nézem az újságot, és alatta szemembe ötlük a barátom halálhíre, mely arra int, hogy nem csak életprogram vár rám...